

**60 GODINA OD ZAVRŠETKA DRUGOG
SVJETSKOG RATA – KAKO SE SJEĆATI
1945. GODINE**

ZBORNIK RADOVA

POSEBNA IZDANJA

Knjiga 3

Izdavač:

Institut za istoriju, Sarajevo

Za izdavača:

Dr. Husnija Kamberović

Glavni i odgovorni urednik:

Dr. Husnija Kamberović

CIP – Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka
Bosne i Hercegovine, Sarajevo

930.23:94 (497.6) "1941/1945" (063) (082)

ŠEZDESET godina

60 godina od završetka Drugog svjetskog rata:
kako se sjećati 1945. godine : zbornik radova. –
Sarajevo : Institut za istoriju, 2006. – 250 str.
; 24 cm. – (Posebna izdanja / Institut za istoriju
; knj. 3)
Bibliografija i druge bilješke uz tekst

ISBN 9958–9642–7–9

COBISS.BH–ID 14997510

60 GODINA OD ZAVRŠETKA DRUGOG SVJETSKOG RATA – KAKO SE SJEĆATI 1945. GODINE

ZBORNİK RADOVA

INSTITUT ZA ISTORIJU U SARAJEVU

Sarajevo, 2006.

Organiziranje Konferencije, kao i štampanje ovoga Zbornika, omogućeno je zahvaljujući finansijskoj podršci Ministarstva vanjskih poslova Kraljevine Norveške.

SADRŽAJ

- PREDGOVOR (Husnija Kamberović) **7**
- Muhamed Filipović: ZLOUPOTREBA REZULTATA ANTIFAŠISTIČKE
BORBE – PRILOG RAZUMIJEVANJU DOGAĐAJA
NAKON POBJEDE NAD FAŠIZMOM **9**
- Robert J. Donia: BOSNA I HERCEGOVINA U VRTLOGU: PROMJENE
U PRIKAZIVANJU DRUGOG SVJETSKOG RATA U
LITERATURI NA ENGLISKOM JEZIKU
OD 1945. DO 2005. GODINE **17**
- Husnija Kamberović: NAJNOVIJI POGLEDI NA DRUGI SVJETSKI
RAT U BOSNI I HERCEGOVINI **25**
- Srđan Milošević: O JEDNOJ DESNOJ REVIZIJI POGLEDA
NA ANTIFAŠISTIČKU BORBU U SRBIJI **37**
- Marjan Dimitrijević: HISTORIJSKE REFLEKSIJE ANTIFAŠISTIČKOG
RATA U MAKEDONIJI U MAKEDONSKOJ
HISTORIOGRAFIJI 1991-2005. GODINE **55**
- Tea Sindbaek: MASAKRI I GENOCID POČINJENI U DRUGOM
SVJETSKOM RATU I PONOVO OTKRIVANJE
ŽRTAVA (RAZVOJI UNUTAR HISTORIOGRAFIJE
SOCIJALISTIČKE JUGOSLAVIJE IZ MEĐUNARODNE
PERSPEKTIVE) **63**
- Max Bergholz: MEĐU RODOLJUBIMA, KUPUSOM, SVINJAMA
I VARVARIMA: SPOMENICI I GROBOVI NOR-A
1947-1965. GODINE **75**

- Omer Hamzić: ONI SU 1945. Odstupili: (Kako 1945. doživljavaju oni čiji su preci te godine napustili Bosnu i Hercegovinu - na primjeru Gračanice) **101**
- Ivo Goldstein: BOSANSKOHERCEGOVAČKI HRVATI ZA VRIJEME DRUGOG SVJETSKOG RATA (KAO DIO HRVATSKOG NACIONALNOG KORPUSA) **111**
- Emily Greble Balić: POSLJEDNJI MJESECI RATNOG PERIODA: SARAJEVSKA ISKUSTVA..... **131**
- Vera Katz: KOMUNIZAM I REPRESIJA: SUD NARODNE ČASTI U BOSNI I HERCEGOVINI..... **145**
- Mustafa Memić: NEKA PODSJEĆANJA NA 1945. GODINU U MULTINACIONALNIM SREDINAMA **167**
- Muharem Kreso: PLATFORMA NARODNOOSLOBODILAČKOG POKRETA OD 1941. DO 1945. GODINE - CILJEVI I REALIZACIJA **175**
- Tomislav Išek: SLUČAJ PAŠAGE MANDŽIĆA: PARADIGMA TEŽINE TRAGANJA ZA POVIJESNOM ISTINOM..... **195**
- Sonja Dujmović: DAN POBJEDE PREMA SARAJEVSKOM RATNOM “OSLOBOĐENJU” 1995. GODINE - ŠTA NAM KAZUJE JEDNA PROSLAVA? **205**
- Mina Kujović: STANJE ARHIVSKE GRAĐE O DRUGOM SVJETSKOM RATU U BOSNI I HERCEGOVINI **217**
- Azem Kožar: O NEKIM ASPEKTIMA OBRAZOVNO-ODGOJNE POLITIKE NARODNOOSLOBODILAČKOG POKRETA NA PODRUČJU BOSNE I HERCEGOVINE (1941-1945)..... **235**
- AUTORI PRILOGA **249**

PREDGOVOR

Ovaj Zbornik radova je rezultat konferencije koju je Institut za istoriju u Sarajevu organizirao 12. i 13. maja 2005. povodom 60 godina od završetka Drugog svjetskog rata. Smatrali smo da je šezdeset godina od završetka Drugog svjetskog rata prilika da se o tome događaju povede naučna rasprava iz perspektive onoga što je slijedilo u kasnijem povijesnom razdoblju.

Cilj nam je bio da se na ovom skupu fokusiramo na dva pitanja:

Prvo, na značaj koji je Drugi svjetski rat imao za bosanskohercegovačku povijest, ali u širem kontekstu povijesnih zbivanja koja su uslijedila nakon Drugog svjetskog rata u svijetu.

Drugo, na različite percepcije Drugoga svjetskog rata i 1945. godine u Bosni i Hercegovini i drugim zemljama u svijetu, posebno u postjugoslavenskim zemljama. Željeli smo usporediti percepcije Drugog svjetskog rata kakve su bile odmah nakon rata sa promjenama te percepcije u različitim povijesnim razdobljima (šezdesetih i sedamdesetih godina kada su objavljivana brojna sjećanja na rat, zatim u postsocijalističko doba i tako dalje).

Na konferenciji su saopćenja izložili Mustafa Imamović, Robert J. Donia, Husnija Kamberović, Srđan Milošević, Vida Deželak Barič, Marjan Dimitrijević, Tea Sindbaek, Max Bergholz, Omer Hamzić, Ivo Goldstein, Emily Greble Balić, Mustafa Memić, Vera Katz, Muharem Kreso, Smail Čekić, Azem Kožar, Tomislav Išek, Sonja Dujmović i Budimir Miličić.

Akademik Muhamed Filipović, zbog drugih obaveza, nije bio prisutan na konferenciji, ali je poslao svoje saopćenje koga objavljujemo u ovom Zborniku. Neki sudionici (Vida Deželak Barič, Mustafa Imamović i Budimir Miličić) podnijeli su saopćenja, ali naknadno nisu dostavili definitivnu verziju za objavljivanje. Smail Čekić je planirao podnijeti saopćenje pod naslovom *Zločini u Bosni i Hercegovini tokom Drugog svjetskog rata*, ali zbog drugih obaveza nije bio prisutan na Konferenciji. Nadamo se da ćemo neka od tih saopćenja biti u prilici objaviti u našem časopisu.

Sarajevo, 11. aprila 2006.

Husnija Kamberović

AUTORI PRILOGA

- **Muhamed Filipović**, Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, Bistrik 7, 71000 Sarajevo
- **Robert J. Donia**, University of Michigan, Suite 4668, 1080 S. University Ann Arbor MI 48109-1106.
- **Husnija Kamberović**, Institut za istoriju, Sarajevo, Alipašina 9, Bosna i Hercegovina. E-mail: husnijak@bih.net.ba
- **Srđan Milošević**, Nemanjina 42, 11000 Beograd, Srbija. E-mail: tukidid_smil@yahoo.com
- **Marjan Dimitrijević**, Institut za nacionalnu istoriju, Grigor Prlicev 3, p.f. 591, Skopje, Makedonija. E-mail: manali@freemail.com.mk
- **Tea Sindbaek**, Department of History, University of Aarhus Ndr. Ringade, 8000 Aarhus C, Denmark. E-mail: histts@hum.au.dk
- **Max Bergholz**, University of Toronto, Teaching Assistant of History, E-mail: max.bergholz@utoronto.ca
- **Omer Hamzić**, Muse Ćazima Ćatića 18, Gračanica. E-mail: monos@bih.net.ba
- **Ivo Goldstein**, Filozofski fakultet, Odjeljenje za povijest, Ul. Ivana Lučića 3, Zagreb. E-mail: ivo.goldstein@zg.t-com.hr
- **Emily Greble Balić**, Stanford University, Stanford, California. 747 Dolores Street Stanford, CA 94305 USA, E-mail: ebalic@stanford.edu
- **Vera Katz**, Institut za istoriju, Alipašina 9, 71000 Sarajevo. E-mail: vera@lsinter.net
- **Mustafa Memić**, Džemala Bijedića 38/II, 71000 Sarajevo

- **Muharem Kreso**, Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava, Gajev trg 3, 71000 Sarajevo
- **Tomislav Išek**, Institut za istoriju, Alipašina 9, 71000 Sarajevo.
E-mail: nauka@bih.net.ba
- **Sonja Dujmović**, Institut za istoriju, Alipašina 9, 71000 Sarajevo.
E-mail: makaso@lsinter.net
- **Mina Kujović**, Arhiv Bosne i Hercegovine, Reisa Džemaludina Čauševića, 6, Sarajevo
- **Azem Kožar**, Filozofski fakultet, ul. M. Fizovića br. 6, Tuzla, Bosna i Hercegovina

POSEBNA IZDANJA
KNJIGA 3

---

*60 GODINA OD ZAVRŠETKA DRUGOG SVJETSKOG RATA
– KAKO SE SJEĆATI 1945. GODINE*

(ZBORNİK RADOVA)

Izdavač:

Institut za istoriju, Sarajevo
Alipašina 9, 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina
www.iis.unsa.ba

Za izdavača:

Dr. Husnija Kamberović

Prijevod i rezime na engleski:

Emily Greble Balić

Dizajn i tehničko uređenje:

Tarik Jesenković

Štampa:

DES Sarajevo

Za štampariju:

Džemal Bašić

Sarajevo, 2006.

ISBN 9958-9642-7-9